

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гончар І.Л. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Кисличенко В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

Члени редколегії:

Арнаутова Л.В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Лещій Н.П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Маматова З.Р. – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Орленко І.М. – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Григорєва Л.В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

УДК 376

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

Форостян О.І., Чумаченко А. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ТПМ	144
Форостян О.І., Шнайдер Є. ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ СТАШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	146
Тематичний напрям: Теоретико-методичні засади спеціальної та інклюзивної освіти(сучасні концепції, принципи та тенденції розвитку)	
Пелепчук О.С.,Рибак О.Ю. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПРОВІДНИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	149
Татарська А. А. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ЗДАТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ З ПЕРВИННИМ ТОТАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	152
Тематичний напрям: Соціальна інклюзія та адаптація осіб з особливими потребами в освітньому та суспільному середовищі	
Бідуліна Т.О., Стахова Л.Л.ОРГАНІЗАЦІЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ ІЗ ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ	156
Кравець Ю.О. ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬСТВА	162
Соколова Г.Б., Гуцаленко О.О. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СИСТЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	164
Форостян О.І., Комар Ю. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З ДІСГРАФІЄЮ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	168
Тематичний напрям: Підготовка та професійний розвиток фахівця у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, фізичного виховання	
Бажмін В.Б. ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗА КУРСОМ МЕТОДИКА АДАПТИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	171
Орленко І.М., Камінська Д.А. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЛОГОПЕДА ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ООП В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	174
Суменко Т.Ю.ІНКЛЮЗІЯ ЯК НОВА ПАРАДИГМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ	177
Шевченко В.М. КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ СУРДОПЕДАГОГІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	184
Veronika Kovylyna INTERNATIONAL PERSPECTIVES ON TRAINING PROFESSIONALS IN SPECIAL AND INCLUSIVE EDUCATION	189
Тематичний напрям: Сучасні тенденції фізкультурно-спортивної реабілітації у різних груп населення	
Бєседа В. В.ВПЛИВ ПСИХІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НА ПОСТАВУ ЛЮДИНИ ЗА БОДИНАМІЧНИМ АНАЛІЗОМ ЛІЗБЕТ МАРЧЕР	193
Тодоров П.І., Соколов Г.О. ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МОТОРНИХ І КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ НА ЗАНТТЯХ З ЄДИНОБОРСТВ	196
Bukhovets B. O., Dolynskyi B. T., Ivashkiv S. V., Hramatyk V. M., Krachylova D. A. ADAPTIVE PHYSICAL EDUCATION AS A COMPONENT OF THE PHYSICAL AND SPORTS REHABILITATION PROCESS OF ATHLETE	199

- 1.Бартенева Л.І. Підготовка дітей із загальним недорозвиненням мовлення старшого дошкільного віку до оволодіння орфографією : автореф.дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2000. 18 с.
- 2.Логопсихологія / за ред. М.К. Шеремет. Київ: Знання, 2010. 293 с.
- 3.Шеремет М. К. Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти. *Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції*. Полтава, 2019. С. 43-48.

Теоретико-методичні засади спеціальної та інклюзивної освіти (сучасні концепції, принципи та тенденції розвитку)

Пелепчук О.С.,Рибак О.Ю.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПРОВІДНИЙ КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ

Постановка проблеми. Стан здоров'я дитини є найважливішим чинником її повноцінного розвитку та адаптації в соціумі. У період дошкільного віку відбувається формування основ фізичного, психічного та соціального благополуччя особистості. Особливої актуальності проблема здоров'язбереження набуває в умовах кризи, зокрема, збройного конфлікту, коли діти змушені перебувати в середовищі, що несе загрози як фізичному, так і емоційному здоров'ю. В цих умовах на перший план виходить необхідність комплексного впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес всіх закладів освіти закладів, але передусім в дошкільних установах і закладах освіти, де надаються освітні послуги дітям з особливими потребами. Організація навчально-виховного процесу має проектуватися так, щоб зберегти здоров'я, забезпечити дитині психологічний комфорт, безпеку та гармонійний розвиток.

Метою роботи є виокремлення базових умов ефективного впровадження здоров'язбережувальних технологій в навчально -виховний процес закладу освіти.

Виклад основного матеріалу. Здоров'язбережувальні технології освітнього процесу визначаються науковцями по-різному, залежно від ступеню освіти (здобувачи початкової, загальної середньої чи вищої освіти), залежно від педагогічної спеціалізації (Середня освіта: фізична культура чи математика), залежно від особистісного розуміння педагогом значущості даного спрямування в професійній діяльності. В даній роботі розуміємо здоров'язбережувальні технології як цілеспрямовану систему дій педагогічного колективу, що реалізуються через організацію освітнього середовища, методичку навчання й виховання, способи взаємодії, спрямовані на збереження, зміцнення та розвиток здоров'я дитини.

Як зазначають фахівці-педагоги, головна мета здоров'язбережувальних технологій полягає у формуванні валеологічної культури в усіх учасників

освітнього процесу - дітей, педагогів, батьків - та у створенні умов для психофізичного благополуччя кожного вихованця [1, с.112]. Суть здоров'язбережувальних технологій полягає у перенесенні акцентів із лікувально-реабілітаційного підходу на профілактично-розвивальний, коли завдання педагога - не лише захистити дитину від впливу стресових факторів, а й забезпечити її активну включеність у процес самопізнання, саморозвитку і самозбереження. Здоров'язбережувальні технології реалізуються через конкретні педагогічні умови, які забезпечують формування фізичного, психічного та соціального здоров'я дитини. Їхнє впровадження в практику освітньої установи потребує цілісного системного підходу. Виокремимо десять базових умов ефективного впровадження здоров'язбереження, кожна з яких розкриває окрему сторону психолого-педагогічного процесу:

1. Формування безпечного, безстресового середовища. Освітнє середовище має бути психологічно комфортним. Особливе значення надається створенню атмосфери довіри, доброзичливості, емоційної підтримки, де кожна дитина почувається прийнятою, зрозумілою та важливою. Це важливо як для когнітивного, так і для емоційного розвитку дітей, особливо в умовах нестабільності (війна, переїзд, криза тощо) [3].
2. Творчий характер освітнього процесу. Технології, які залучають дитину до активного, емоційного, творчого пізнання (ігрові методи, інтерактивні вправи, імпровізації), дозволяють уникнути перевантаження та підтримують стійкий інтерес до навчання [2, с.25].
3. Стимулювання внутрішньої мотивації. Освітній процес має бути емоційно значущим для дитини. Вона повинна виступати активним учасником, а не пасивним об'єктом навчання. Це забезпечує глибоке, стійке засвоєння матеріалу без шкоди для здоров'я [4].
4. Відповідність віковим і психічним особливостям. Розвиток психічних функцій у дошкільному віці характеризується активною пластичністю. Завдання педагога - підтримувати перехід від дій з предметами до розумових операцій, від емоційного реагування до усвідомленої діяльності [5].
5. Індивідуалізація навчання. Кожна дитина має свій темп розвитку, рівень тривожності, емоційної стабільності, тому застосування диференційованих підходів є критично важливим. Врахування типу темпераменту, особливостей уваги, поведінкових реакцій - запорука ефективного педагогічного супроводу [6].
6. Змістовність і цілісність матеріалу. Зміст занять повинен мати особистісний сенс для дитини. Усе, що не викликає емоційного відгуку, не сприяє формуванню глибинних знань і навичок. Технології здоров'язбереження передбачають опору на життєвий досвід, відомі сюжети (казкові наприклад), залучення емоційних вражень, образів, гру [2].
7. Позитивне підкріплення та розвиток самооцінки. Усвідомлення успіху в діяльності формує впевненість у собі, знижує рівень тривожності. Це важливо для формування емоційної стійкості та психологічної резильєнтності. Навіть незначне досягнення варто помічати та підтримувати [4].

8. Рациональне фізичне навантаження. Регулярні рухові активності, фізкультпаузи, вправи на координацію рухів, дихальні вправи знімають напругу, покращують мозковий кровообіг, сприяють адаптації нервової системи. У роботі Михайлової Н. наводяться дані про те, що систематичне застосування таких практик дозволяє зменшити захворюваність у дітей які відвідують ЗДО на 50% [5].

9. Регулярне відновлення сил і запобігання перевтомі. Педагогу важливо чітко дотримуватись режиму чергування активної й спокійної діяльності. Надмірне навантаження, навіть якщо воно “навчальне”, може призвести до перевтоми, апатії, зниження інтересу до навчання [4].

10. Організація повторення для глибокого засвоєння знань. Розвиток пам’яті в дошкільному віці має емоційно-образний характер. Тому повторення у формі гри, через рух, малювання чи історію допомагає закріплювати знання без тиску й формалізму [5].

Педагог є центральною фігурою у формуванні здоров’язбережувального середовища. Науковці наголошують, що ефективність таких технологій залежить від особистого прикладу вихователя, його професійної підготовки, валеологічної освіченості, рівня емпатії та здатності до рефлексії [4].

Також важливо залучати батьків до процесу: проводити інформаційні зустрічі, тренінги, демонстрації занять. Лише при тристоронній взаємодії (дитина – педагог – батьки) можливе повноцінне впровадження здоров’язбереження в повсякденний побут дитини.

Окрему увагу слід звернути на здоров’я педагогів. Від їх психофізичного стану залежить атмосфера в колективі, ефективність комунікації та якість роботи з дітьми. Тому технології здоров’язбереження повинні включати заходи підтримки емоційного стану самих вихователів, профілактики професійного вигорання та формування культури самозбереження [4].

Висновки і перспективи пошуків. Здоров’язбережувальні технології — це основа сучасного освітнього процесу, що виходить за межі медичних чи фізкультурних заходів. Вони є міждисциплінарною системою, яка вимагає інтеграції психологічних, педагогічних і соціальних інструментів, а також взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

В умовах воєнного часу, соціально-культурних викликів, ці технології набувають особливої цінності, оскільки стають не лише інструментом збереження здоров’я, а й засобом стабілізації психоемоційного стану дитини, профілактики психотравматизації та формування базової емоційної стійкості, яка є передумовою соціальної та шкільної адаптації дошкільника.

Перспективу подальших пошуків вбачаємо в залученні в роботу по здоровозбереженню дітей дошкільного віку музично-місцевських аспектів психолого-педагогічного впливу.

Список використаної літератури:

1. Лях Т. А. Технології формування основ здорового способу життя у дітей дошкільного віку.

Психолого-педагогічні проблеми сучасної освіти. 2022. - Вип. 1. С. 112–118.

2. Савченко О. Я. Сучасні підходи до використання педагогічних технологій у дошкільній освіті // Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2023. № 4. - С. 25–29.
3. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти України). Наказ МОН України № 33 від 12.01.2021.
URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-novoyiredakciyi>
4. Деркач Т. О. Здоров'язбережувальні технології в освітньому процесі ЗДО // Освіта та розвиток обдарованої особистості, 2021, № 4 (91).
URL: http://odbornosti.kiev.ua/images/pdf/2021/4_91_2021.pdf
5. Михайлова Н. С. Формування основ здорового способу життя у дітей дошкільного віку // Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки. 2022. №18. URL: <https://visnyk.pdpu.edu.ua/index.php/pedagogika/article/view/474>

Татарська А. А.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ЗДАТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ З ПЕРВИННИМ ТОТАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Постановка проблеми. Спілкування між людьми виступає як ключовий компонент, що пронизує все життя людини. Усі досягнення у різних галузях знань нерозривно пов'язані з мовленнєвою діяльністю, яка дозволяє особистості розкрити власні аспекти, реалізуватися у міжособистісній діяльності через комунікацію та встановлення взаєморозуміння зі співрозмовником на основі повідомлення усного висловлювання. У період дошкільного дитинства спостерігається плановість темпів фізичного та інтелектуального розвитку дитини, де важливе місце відводиться комунікативній діяльності, яка базується на здатності дошкільника сприймати та аналізувати мовні одиниці й лінгвістичні закономірності[5]. Водночас виокремлюється категорія дітей дошкільного віку, у яких спостерігаються значні труднощі в опануванні мовленнєво-комунікативною діяльністю – це діти з первинним тотальним недорозвитком мовлення (за психолого-педагогічною класифікацією – загальним недорозвитком мовлення)[2]. У дошкільників з первинним тотальним недорозвитком мовлення виявляються порушеними власне передумови до опанування мовою, мовленнєвими діями внаслідок особливостей таких інтелектуальних операцій, як: аналіз, синтез, систематизація, узагальнення на рівні мовних знаків[4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями українських науковців: К.Зелінської-Любченко, О.Ласточкина, Н.Кабельнікової,

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт